

Українка Леся 1871—1913

Біографія

Лариса Петрівна Косач (літературний псевдонім — Леся Українка) народилася 25 лютого 1871 року у Новограді-Волинському. Мати її — письменниця Олена Пчілка, батько — юрист. Батьки багато уваги приділяли гуманітарній освіті дітей, розвивали інтерес до літератури, вивчення мов, перекладацької роботи. Серед близького оточення майбутньої поетеси були відомі культурні діячі: Михайло Драгоманов (її дядько по матері), М. Старицький, М. Лисенко. Все це сприяло ранньому входженню Лесі в літературу. В дев'ять років вона вже писала вірші, у тринадцять почала друкуватись. У 1884 році у Львові в журналі «Зоря» було опубліковано два вірші («Конвалія» і «Сафо»), під якими вперше з'явилось ім'я — Леся Українка.

Дитячі роки поетеси минули на Поліссі. Взимку Косачі жили в Луцьку, а літом — у селі Колодяжне. В юнацькі роки Леся починає хворіти на туберкульоз, з яким вона боролась усе життя. Хвороба спричинила до того, що дівчинка не ходила до школи, однак завдяки матері, а також М. Драгоманову, який мав великий вплив на духовний розвиток Лесі Українки, вона дістала глибоку і різнобічну освіту. Письменниця знала більше десяти мов, вітчизняну і світову літературу, історію, філософію. Так, наприклад, у 19 років вона написала для своєї сестри підручник «Стародавня історія східних народів».

У 1879 році було заарештовано і вислано до Сибіру тітку Лесі Олену Косач, яка належала до київського гуртка «бунтарів», там же, в Карійській тюрмі, загинула мати її найближчої товаришки — Марія Ковалевська. Враження тих літ виявилися такими сильними й пам'ятними, що пізніше ожили у віршах «Віче», «Мати-невільниця», «Забуті слова», «Епілог».

На початку 1893 року у Львові виходить перша збірка поезій Лесі Українки — «На крилах пісень». Серед вміщених у збірці творів виділяється вірш «Contra spem spero», що сприймається як кредо молодій письменниці, декларація її незнищеного оптимізму. Та особливо гостро, як заклик і гасло, прозвучали у тогочасній суспільній атмосфері «Досвітні огні».

Початок роботи Лесі Українки над прозовими жанрами пов'язаний з діяльністю гуртка київської літературної молоді «Плеяда». Тут готували видання для народу з історії, географії, перекладали твори російських та зарубіжних письменників; гуртківці писали і власні твори, які оцінювались на конкурсах. Так були написані і деякі оповідання Лесі Українки.

У 1894 – 1895 роках Леся Українка перебувала в Болгарії у Драгоманова. У Болгарії була написана переважна частина циклу політичної лірики «Невільничі пісні». Нове явище в її творчості — сатира, спрямована проти українського буржуазного націоналізму та клерикалізму.

З 1893 року вона перебуває під таємним наглядом, підтримує тісні зв'язки з особами, які були на засланні.

1899 року у Львові виходить друга збірка поезій — «Думи і мрії». Ця збірка засвідчила безсумнівний злет творчості молодій поетеси.

Пише статті для російського журналу «Жизнь».

Після смерті її близького друга С. Мержинського, в одну з найстрашніших ночей у стані невимовної туги створила вона драматичну поему «Одержима» (1901 р.). Пережита особиста драма позначилась на загостренні хвороби легень, і Леся Українка їде на Буковину, далі — Гуцульщину рятувати підірване здоров'я.

Міцніють зв'язки Лесі Українки з соціал-демократичним рухом. З групою товаришів вона займається розповсюдженням соціалістичної і марксистської літератури, перекладом праць теоретиків соціалізму, виданням цих творів за кордоном і транспортуванням у Росію.

Феномен таланту Лесі Українки полягав у тому, що вона одночасно плідно працювала в різних літературних жанрах.

Особливе місце у творчій біографії Лесі Українки займає фольклор. Починаючи з дитячих вражень (поема в народному дусі «Русалка») і кінчаючи останньою казкою «Про велета», він органічно входить у поетичний світ письменниці.

Через хворобу Лесі Українці доводилось багато їздити по світу. Вона лікувалася в Криму і на Кавказі, у Німеччині і Швейцарії, в Італії та Єгипті. І хоча чужина завжди викликала в неї тугу за рідним краєм, але й збагачувала новими враженнями, знанням життя інших народів, зміцнювала й поглиблювала інтернаціональні мотиви її творчості. Так, у циклі «Весна в Єгипті» (1910 р.), Леся Українка знайомить українського читача з цим краєм, його природою, людьми.

У 1904 році в Києві вийшло ще одне видання поетичних творів Лесі Українки (вибране) під заголовком «На крилах пісень».

1905 рік не був несподіваним для Лесі Українки. Драматичні поеми «Осінь казка» і «В катакомбах», датовані 1905 роком, були безпосереднім відгуком на революційні події.

Після поразки революції Леся Українка звертається до соціальної і політичної сатири, співробітничав в журналі «Шершень».

В останнє десятиліття у творчості Лесі Українки переважає драматургія. За порівняно короткий час було написано понад двадцять драматичних творів, які відкрили нову сторінку в історії театральної культури.

Визначним досягненням драматургії Лесі Українки є її «Камінний господар». Це одна з найцікавіших версій легенди про Дон Жуана, до образу якого зверталось багато великих художників. Звернення до образу Дон Жуана мало і конкретні причини.

Останні роки Леся Українка жила в Грузії та Єгипті. Невблаганно прогресувала хвороба. Перемагаючи тяжкі страждання, вона знаходила силу працювати. На Кавказі вона все частіше згадувала волинське дитинство, перед нею поставали картини задумливої поліської краси. Так виникла «Лісова пісня», яка була написана за кілька днів тяжкохворою поетесою.

Леся Українка померла 1 серпня 1913 року в грузинському містечку Сурамі. Тіло її перевезли до Києва і поховали на Байковому кладовищі.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/ukrainka_lesia